

Analiza stanja in potreb na ravni šole za namen uvajanja kombiniranega izobraževanja

V okviru projekta KIPSI smo oblikovali **postopek in pripomočke za izvedbo analize stanja in potreb na področju kombiniranega izobraževanja na ravni šole**. Osredotočali smo se na poklicne in strokovne šole, verjamemo pa, da bo vsebina z nekaj prilagoditvami uporabna tudi za druge oblike organiziranega izobraževanja.

Projekt KIPSI (2021 – 2024)¹ izvajajo partnerji iz Norveške, Islandije in Slovenije s ciljem na partnerskih šolah vzpostaviti pogoje za uporabo digitalnih tehnologij pri poučevanju in učenju v poklicnem in strokovnem izobraževanju. V projektu smo razvijali in preizkušali uvedbo šolskih strategij za učinkovito izvajanje kombiniranega izobraževanja na 7 šolah, z usposabljanji podprli učitelje za didaktično ustrezno načrtovanje in izvajanje kombiniranega izobraževanja ter za razvoj digitalnih kompetenc učiteljev za ustvarjanje in uporabo rešitev e-učenja. Koordinator projekta je Center RS za poklicno izobraževanje.

Kombinirano izobraževanje

V projektu KIPSI smo kombinirano izobraževanje opredelili kot **didaktični koncept in prakso, ki združuje neposredno poučevanje oziroma učenje na kraju samem s poučevanjem oziroma učenjem ob uporabi digitalnih orodij tako preko spleta kot pri pouku v učilnici**.

Pri kombiniranem izobraževanju je uporaba digitalnih orodij za poučevanje in učenje vnaprej načrtovana tako, da se zagotovi najboljša možna kombinacija različnih pristopov za doseganje konkretnih učnih ciljev. Uporabljena digitalna orodja morajo omogočati vključenost vseh dijakov, preprosto uporabo in medosebne stike.

Kombinirano izobraževanje ima **transformativni potencial, povezan s pedagoškimi inovacijami** vključno z razvojem reflektivne prakse dijakov in spodbujanjem (mednarodnega) sodelovanja med dijaki. Spodbuja tudi razvoj digitalnih kompetenc dijakov in diferencirano poučevanje v skupini dijakov glede na njihove potrebe in prožne oblike učenja.

Priporočamo, da si več o kombiniranem izobraževanju preberete v dokumentu [Opredelitev elementov kombiniranega izobraževanja ter pedagoških in digitalnih kompetenc učiteljev](#), ki so ga v letu 2022 pripravili dr. Marko Radovan, Ema Meden in dr. Danijela Makovec Radovan, s partnerske organizacije projekta, Filozofske fakultete, Univerze v Ljubljani.

---

¹ Projekt KIPSI je financiran s strani Finančnega mehanizma EGP in pripadajočo slovensko udeležbo znotraj programa Izobraževanje - krepitev človeških virov.

Strateško uvajanje kombiniranega izobraževanja

Za namen obvladovanja uvajanja večjih sprememb v šolsko prakso je smiselno oblikovati strateški načrt. V projektu KIPSI smo pripravili **smernice za pripravo razvojne strategije**, v katerih smo predstavili potek treh faz strateškega razvoja: (1) načrtovanje, (2) izvajanje, spremljanje in revidiranje ter (3) vrednotenje in poročanje.

Analiza stanja in potreb je ena ključnih elementov prve faze, faze načrtovanja strateškega razvoja. Analizo je smiselno izpeljati, ko se na ravni šole ukvarjamo z uvajanjem novosti, pa tudi kasneje, ko želimo preveriti, kako razvoj napreduje in ali ter kakšne nove usmeritve je smiselno podpreti v prihodnje.

Preden se na šoli odločite opraviti analizo stanja in potreb, za namen katere bi uporabili tu predstavljen postopek in pripomočke, vsekakor priporočamo, da si preberete omenjene smernice v celoti: [Ključni elementi strategije za uvajanje kombiniranega izobraževanja v šole poklicnega in strokovnega izobraževanja](#) (Zavašnik, 2022).

Analiza stanja in potreb

Analiza v okviru strateškega razvoja šole predstavlja proces, s katerim **opredelimo, kaj potrebujemo, da bi dosegli začrtane razvojne cilje**. Izvajamo jo z namenom, da bomo lahko natančneje in ustrezneje opredelili korake razvoja, konkretne aktivnosti, identificirali ožja področja, ki morebiti potrebujejo več pozornosti ipd.

Z analizo potreb tako **pridobimo podatke in informacije o dejanskem stanju** glede razvojnega področja, v našem primeru kombiniranega izobraževanja, v danem časovnem obdobju ter jih ovrednotimo v luči zastavljenega namena razvojnih aktivnosti.

Analizo zato zastavimo šele, ko je poznan **namen razvojnega procesa** (strateški namen) in **predvideni cilji**, ki jih v prihodnjih letih želimo doseči. Na tej podlagi opredelimo podatke in informacije, ki jih potrebujemo za nadaljnje natančnejše načrtovanje razvojnega procesa.

Razvojnega dela se razvojni tim šole seveda loteva z določeno mero uvida v to, kakšno je stanje na šoli in pri posameznih ciljnih skupinah, čigar področji dela na šoli se razvojno področje tiče. Smisel analize pa je v tem, da se izhodiščne domneve dejansko preverijo in podkrepijo s podatki ter informacijami, ki jih pridobimo neposredno od deležnikov procesa. Zato se priporoča, da vodstvo in razvojni tim **strateške cilje uvajanja kombiniranega izobraževanja dokončno opredeli na podlagi rezultatov analize**.

Sam proces analize vodi vodstvo in/ali razvojni tim šole v poglobljen razmislek o tem, kaj kombinirano izobraževanje pravzaprav pomeni in na kaj je pri njegovem uvajanju dobro misliti. Razvojni tim s pridobljenimi podatki in informacijami tudi bistveno lažje odpira sicer nujno **širšo razpravo tako v šolskem kolektivu kot med dijaki in po potrebi tudi starši**.

Mogoče paradoksalno, a rezultati analize so še posebej koristni takrat, ko ovržejo kakšno našo izhodiščno domnevo, saj nas s tem opozorijo na vidike razvojnega področja, na katere morebiti še nismo pomislili in nam s tem omogočijo, da razvojne aktivnosti načrtujemo bolj v skladu z realno situacijo in zato verjetneje z večjim uspehom.

Analiza vključuje:

- opredelitev **podatkov in informacij**, ki jih potrebujemo za preučitev področja;
- opredelitev **virov**, iz katerih bomo podatke in informacije pridobili, kar vključuje tudi določitev **ciljnih skupin** (npr. vodstvo, razvojni tim, učiteljski zbor, strokovni aktivni, podporne službe, svetovalna služba, dijaki, mentorji, starši);
- izbiro **metod zbiranja** podatkov in informacij, kot so:
  - o analiza pisnih virov,
  - o pregled in popis opreme,
  - o intervju,
  - o SWOT analiza,
  - o razprava,
  - o fokusna skupina,
  - o spletni vprašalnik ipd.;
- pripravo **pripomočkov** za zbiranje podatkov in informacij;
- načrtovanje in **izvedbo** zbiranja podatkov in informacij;
- **analiziranje in vrednotenje** zbranih podatkov in informacij;
- **oblikovanje ugotovitev** analize;
- **predstavitve in razpravo** o rezultatih analize s sodelujočim deležniki.

Na tej podlagi lahko informirano nadaljujemo s prvo fazo, fazo **načrtovanja strateškega** razvoja, natančneje z oblikovanjem konkretnih strateških in operativnih ciljev ter z načrtovanjem aktivnosti, s katerimi bomo cilje zasledovali.

Dobro je imeti v mislih, da so uporabljene metode in ugotovitve analize, ki smo jo opravili na začetku procesa uporabne tudi, ko v nadaljevanju preverjamo, če načrtane aktivnosti dejansko naslavljajo ugotovljene potrebe. Metode uporabljane analize se tako lahko (z nekaj prilagoditvami) uporabijo pri kasnejšem **vrednotenju dosežkov razvojnih aktivnosti**.

Analiza na ravni šole na praktični ravni torej pomeni ovrednotiti določene trditve s pomočjo pridobivanja podatkov in informacij oziroma pridobiti manjkajoče podatke in informacije za oblikovanje t. i. informiranih odločitev.

Analizo izvaja **vodstvo oz. razvojni tim šole**. Naloga presega zmožnosti posameznika, ne glede na njegovo siceršnjo vlogo v kolektivu.

Šola se lahko odloči za izvedbo analize s pomočjo zunanjih sodelavcev ali organizacij, najpogosteje pa šole izvajajo analizo same s t. i. **samoevalvacijskimi aktivnostmi**. V obeh primerih je ključno sodelovanje razvojnega tima. V primeru angažiranja zunanjega evalvatorja razvojni tim aktivno sodeluje pri pripravi analize in hkrati predstavlja eno od ciljnih skupin analize, ključno pa je, da v končni fazi rezultate analize uporabi za izhodišče nadaljnega načrtovanja.

V primeru izvajanja samoevalvacijskega načina izvajanja analize, ki je v šolskem prostoru bolj pogosta, razvojni tim tudi zasnuje celoto vseh potrebnih aktivnosti. V projektu KIPSI so partnerske šole uspešno izvedle analizo z uporabo **treh instrumentov**. Instrumente v nadaljevanju predstavljamo in vas vabimo, da jih pri svojih razvojnih aktivnostih uporabite.

Pripomočki za zbiranje podatkov in informacij

V pomoč vašemu razvojnemu timu pri uvajanju kombiniranega izobraževanja vam v nadaljevanju na podlagi izkušenj in rezultatov projekta KIPSI predstavljamo tri pripomočke za zbiranje podatkov in informacij:

- Smernice za razpravo vodstva in razvojnega tima šole
- Vprašalnik za učitelje
- Vprašalnik za dijake

Instrumenti so pripravljene v slovenskem in angleškem jeziku. Vprašalnika za učitelje in dijake pa tudi v norveščini. V kolikor bodo nastali tudi drugi prevodi in prilagoditve, jih bomo v nadaljevanju objavili na spletni strani projekta: BlendVET.si

Kot navedeno, so metode zbiranja podatkov in informacij raznovrstne, navedeni dve metodi – razprava vodstva / razvojnega tima in spletna vprašalnika za učitelje in dijake pa sta najobsežnejši nalogi za razvijajočo se šolo, zato smo se odločili, da ju natančneje predstavimo in s tem ponudimo šolam v uporabo. Hkrati omogočata tudi v vsebinskem smislu celovit pregled nad izhodiščnim stanjem šole z vidika uvajanja kombiniranega izobraževanja. Na podlagi vprašanj in trditev, ki jih najdete v treh pripomočkih lahko izvedete tudi druge metode zbiranja podatkov in informacij.

Smernice za razpravo vodstva in razvojnega tima šole

V tem pripomočku smo nanizali ključna vprašanja, združena v 14 sklopov vprašanj, za katera menimo, da je koristno, da si vodstvo in/ali razvojni tim šole nanje odgovori ob samem začetku razvojne aktivnosti. Vprašanja vodstvo in/ali razvojni tim vodijo tako skozi **premislek o kombiniranem izobraževanju in vidikih uvajanja novega pristopa** kot tudi o tem, kar je **pomembno za izvedbo procesa uvajanja**.

Vprašanja si lahko šola prilagodi ali odgovori le na tista vprašanja, ki se jim zdijo smiselna. Seveda si lahko zastavite tudi dodatna vprašanja, za katera menite, da bi pripomogla k uresničevanju strateškega načrta.

Priporočamo, da člani vodstva in/ali razvojnega tima individualno opravijo razmislek o odgovorih na vprašanja, nato pa izvedejo razpravo v skupini. Pripomoček bo v polnosti uporabljen, če si odgovore na vprašanja oziroma sklope vprašanj tudi zapišete tako, da bodo na voljo za uporabo v nadaljnjih fazah uvajanja.

Pogosta je situacija, da je vodstvena ekipa na šoli majhna, včasih jo sestavlja celo le ena oseba (ravnateljica ali ravnatelj). Obenem pa se priporoča, da strateški razvoj vodi t. i. razvojni tim sestavljen iz zaposlenih, ki imajo na šoli različne vloge. V takem primeru, se vodstvo pogosto najprej osredotoči na 9. vprašanje smernic.

Smernice za razpravo vodstva šole in razvojnega tima šole najdete na povezavi: <https://blendvet.si/aktivnosti/razvojne-strategije-sol/>

Vprašalnik za učitelje

Vprašalnik za učitelje, ki vam ga predstavljamo, vsebuje 20 vprašanj.

Prvi 2 vprašanji se nanašata na sodelovanje učiteljev pri strateškem razvoju šole. 8 vprašanj se nanaša na razumevanje kombiniranega izobraževanja in izkušnje učiteljev z uporabo digitalnih orodij za potrebe pouka, nadaljnja 4 pa na IKT opremo. 5 vprašanj se nanaša na pedagoške in didaktične kompetence učiteljev, ki so pomembne pri izvajanju kombiniranega izobraževanja. Vprašalnik pa se zaključi z odprtim vprašanjem, ki anketiranca povabi, da doda informacijo na temo, ki je vprašalnik morebiti ni zajel.

Vprašanja pred uporabo seveda lahko prilagodite vaši specifični situaciji in potrebam. Ker je vprašalnik že obsežen, bistvenega povečanja števila vprašanj ne priporočamo.

Vprašalnik ne vsebuje t. i. demografskih vprašanj (spol, starost, leta poučevanja, programska enote ipd.). V kolikor smatrate, da so potrebna, priporočamo, da jih dodate na začetek ali konec vprašalnika. Demografska vprašanja se v prvi vrsti uporablja za namen opisa vzorca v raziskavah, kar v primeru te analize ni nujno potrebno. Demografska vprašanja v okviru samoevalvacije pa so smiselna, če bi želeli pridobiti informacijo ali imajo različne skupine zaposlenih drugačno mnenje. Ker pa demografska vprašanja lahko pomembno vplivajo na anonimnost vprašalnika, ki jo seveda priporočamo, je nujen temeljit razmislek ali so v procesu samoevalvacije znotraj šole posamezna demografska vprašanja v resnici potrebna.

Pregled in prilagoditev sta potrebni tudi v uvodnem nagovoru vprašalnika. Predlagamo, da izpostavite namen, anonimnost in dolžino vprašalnika. Smiselna pa je tudi informacija o tem, kdaj in na kakšen način boste sodelujočim predstavili rezultate ankete ter jih povabili k razpravi.

Prilagoditve vsebinskih vprašanj bodo najverjetneje prav tako potrebna. Na primer vprašanja o sodelovanju pri strateškem razvoju je smiselno postavljati, če se nameravate ob sprožitvi tega razvojnega procesa pogovoriti tudi o siceršnjem sodelovanju.

Nekatera vprašanja o razumevanju kombiniranega izobraževanja so predvsem smiselna, če gre za prvo naslavljanje učiteljskega zbora na to temo. Nekatera pa je smiselno uporabiti tudi v kasnejših fazah, na primer pri evalvaciji dosežkov. Podobno velja za 4 vprašanja, ki se nanašajo na IKT opremo.

Zadnjih 5 vsebinskih vprašanj je sestavljenih tako, da učitelji ovrednotijo, v kolikšni meri zanje drži posamezna trditve. Vseh trditve, ki se nanašajo na pedagoške in didaktične kompetence za izvajanje kombiniranega izobraževanja, je 33. Trditve so bile oblikovane na podlagi Inacol kompetenčnega okvirja². Okvir smo izbrali za izhodišče, ker se osredotoča na kombinirano izobraževanje oziroma kompetence učiteljev za izvajanje le tega, med tem ko t. i. evropski okvir (DigiComEdu) zajema širši okvir digitalne kompetentnosti učiteljev. Inacol okvir je predstavljen tudi v zgoraj predstavljenem dokumentu projekta KIPSI na temo elementov kombiniranega izobraževanja (Radovan idr., 2022).

Vprašalnik za učitelje najdete na povezavi: <https://blendvet.si/aktivnosti/razvojne-strategije-sol/>

---

² Vir: Powell, A., Rabbitt, B. in Kennedy, K. (2014). iNACOL – Blended Learning Teacher Competency Framework.

International Association for K–12 Online Learning (iNACOL). Pridobljeno na: <https://www.inacol.org/resource/inacol-blended-learning-teacher-competency-framework/>

Vprašalnik za dijake

Vprašalnik za dijake vsebuje 20 vprašanj. Namenjen je pridobitvi podatkov in informacij pomembnih za razvoj kombiniranega izobraževanja na šoli, ki jih lahko podajo le dijaki. Prva 4 vprašanja se nanašajo na osnovne pogoje dijakov za sodelovanje v kombiniranem izobraževanju (pogoji za šolsko delo, tehnična opremljenost). Sledi 7 vprašanj o pogostosti uporabe digitalnih orodij za šolsko delo, opremljenosti šole z digitalno tehnologijo, spletnih učilnicah ipd. Pri naslednjih treh vprašanjih dijaki vrednotijo, v kolikšni meri se pri pouku in na kakšen način odvijajo aktivnosti v povezavi z digitalnimi veščinami dijakov. Sledi vprašanje o vključevanju dijakov v odločitve glede uporabe digitalnih učnih orodij in dve odprti vprašanji o njihovih izkušnjah. Zadnji dve vsebinski vprašanji se nanašata na vrednotenje doseganja digitalnih kompetenc dijakov. Tudi ta vprašalnik se zaključuje z odprtim vprašanjem, ki dijaka povabi, da doda informacijo na temo, ki je vprašalnik morebiti ni zajel.

Enako, tudi ta vprašalnik in uvodni nagovor prilagodite glede na svojo situacijo. Pri tem je pomemben premislek o tem, kako dolg bo vprašalnik in kakšen bo vsebinski fokus vašega raziskovanja. Z predstavljenim vprašalnikom smo skušali zajeti teme, ki so za uvajanje kombiniranega izobraževanja ključne. Pri obsegu in vsebinski osredotočenosti vprašalnika za dijake, pa je pomemben tudi razmislek o tem, kakšno razpravo nameravate z dijaki ob predstavitvi rezultatov opraviti.

Tudi ta vprašalnik ne vsebuje demografskih vprašanj in enako tudi pri vprašalniku za učitelje je pomembna skrb za anonimnost vprašalnika. Pomemben je torej razmislek ali bo dodajanje vprašanj o starosti, spolu, oddelku ali izobraževalnem programu ipd. doprineslo dodatno vrednost za vaš namen analize ob uvajanju ali nadaljnjem razvoju kombiniranega izobraževanja.

Vprašalnik za dijake najdete na povezavi: <https://blendvet.si/aktivnosti/razvojne-strategije-sol/>

Izvedba spletnega anketiranja

Vprašalnika za učitelje in dijake smo pripravili tako, da ju zlahka uporabite za spletno anketiranje s pomočjo slovenskega odprtokodnega orodja 1ka.

Za uporabnike Arnesovega AAI računa je uporaba spletnega orodja 1ka z vsemi funkcijami popolnoma brezplačna. Prav tako je brezplačna osnovna uporaba za tiste brez AAI računa (napredne funkcije so plačljive). 1ka omogoča uporabo spletnega orodja za anketiranje tudi v drugih jezikih.

Za vas smo pripravili navodila za uporabo tega spletnega orodja **Osnovna navodila za uporabo 1ka spletnega orodja**, ki jih najdete na povezavi:

<https://blendvet.si/aktivnosti/razvojne-strategije-sol/>

Besedilno datoteko z vprašalnikom lahko neposredno uvozite v spletno orodje. V kolikor boste vprašalnik prilagajali, to lahko storite v besedilni datoteki ali tudi kasneje v samem spletnem orodju. Na voljo pa sta tudi vprašalnika uporabljena v projektu KIPSI v datotečnem formatu 1ka, tukaj: <https://blendvet.si/aktivnosti/razvojne-strategije-sol/>

Pred uporabo vprašalnika predlagamo, da vprašalnik testirate. Najprej znotraj razvojnega tima, nato pa tudi med anketiranci. Smiselno je namreč, da vsaj tri osebe, ki bodo kasneje vprašalnik tudi izpolnjevale preizkusijo uporabo vprašalnika ter vam podajo povratne informacije, na podlagi katerih vprašalnik lahko izboljšate.

Spletno orodje 1ka omogoča uporabo funkcije testiranja. Odgovore na vprašanja v testni fazi lahko izbrišete, testni anketiranci vam lahko pri posameznem vprašanju tudi zapišejo komentar. Uporaba te funkcije je vsekakor smiselna, povsem uporaben način testiranja pa je tudi v živo, ko se s testnim anketirancem pogovarjate o izkušnji ob tem, ko vprašalnik testira.

Anketiranje načrtujete tako, da bodo anketiranci imeli dovolj časa za izpolnjevanje vprašalnika obenem pa načrtujete tudi, da boste prošnjo za izpolnjevanje posredovali večkrat, da dosežete želeno število odgovorov. Pri vprašalniku za učitelje je smiselno vztrajati, da na vprašalnik odgovorijo vsi učitelji (z izjemo dolgotrajno odsotnih). Pri anketiranju dijakov bo dovolj, če se na vprašalnik odzove 75 % dijakov, v kolikor so bili k anketiranju povabljeni vsi dijaki in ste pridobili odgovore vsaj polovice dijakov posameznega oddelka. Na ta način ne bo večjih razlik med vzorcem anketiranja in s celotno populacijo.

Analiza podatkov in ugotovitve

Za analizo podatkov in informacij zbranih s spletnimi vprašalniki bo potrebnega nekaj več časa. Spletno orodje 1ka omogoča (z AAI računom ali s plačljivo verzijo) opravljanje tehničnega vidika analize. Z njim lahko pripravite tabele in grafe. Izvozite lahko tudi celotno bazo odgovorov. Smiselno je uporabiti orodje za pripravo poročila, s katerim izvozite celotne podatke v obliki tabel in grafov.

1ka nudi veliko pomoč pri tem tehničnem delu analize, vsebinsko analizo pa moramo opraviti sami. To pomeni, da člani razvojnega tima temeljito pregledajo pridobljene rezultate z namenom oblikovati ugotovitve, na podlagi katerih boste v nadaljevanju načrtovali nadaljnje razvojne korake.

Upamo, da vam bodo pripomočki nastali v projektu KIPSI v pomoč pri vašem procesu uvajanja kombiniranega izobraževanja. Z morebitnimi vprašanji se lahko obrnete na sodelavce CPI, Tadeja Bernika (tadej.bernik@cpi.si), Simono Knavs (simona.knavs@cpi.si) ali vodjo projekta, Darka Malija (darko.mali@cpi.si). Za pomoč pri uporabi 1ka orodja, se prosimo obrnite na administratorje njihove pomoči.